

Bezpečnost v LA

26.3. 2007

Postavení armády v LA

- Již od nezávislosti výjimečné
- Z ní často rekrutováni prezidenti (Santa Anna)
- Spolu s církví a vlastníky půdy tvořila teradiční oligarchii v 19. století

Specifika

- Slabý stát, nutné řešit i jiné problémy, než je tomu v evropském pojetí
- Vždy více moci, než je obvyklé
- Často řeší i úkoly, které patří do jiných oblastí – counter-narcos, policie
- Mnohdy jediná síla, která je schopna problémy řešit
- Armáda přesvědčena o svém právu intervenovat, proto zachována v takovém rozsahu, i když absentují hrozby

Teritoriální konflikty

- Mnohé již od dob nezávislosti, přetrvávají do dnes
- Bolívie ztratila části území ve válce o Gran Chaco i ve válce s Chile
- Dnes nejvíce pohraničních sporů ve střední Americe, Ven-Kol, Peru-Ekv (Cenepa)
- V roce 1995 regulérní konflikt mezi Peru a Ekv o kus neobývatelné země

Byrokratický autoritativismus

- Termín Guillerma O'Donella
- Specifický typ vlády v některých zemích LA od 60. do 80. let
- K moci se dostává vojenská junta, neexistence politické soutěže mezi politickými stranami
- Snaha o rychlou industrializaci
- Přítomný především v jižním cípu Jižní Ameriky

Problematika pučů

- Stále není uzavřená kapitola, poslední výrazný před pěti lety ve Venezuele, předtím neúspěšné pokusy v Ekvádoru a Venezuele
- Vliv armády i v událostech v Bolívii (tam silná tradice změn vlády vojenskou cestou - od nezávislosti již 190! pučů)

Postavení armády v průzkumech veřejného mínění

- Instituce s „vysokou“ důvěrou, bývá na druhém až třetím místě za katolickou církví
- Až pětina lidí dává přednost autoritativní formě vlády před demokracií, jen čtvrtina obecně spokojena s úrovní demokracie

Bezpečnostní systém na západní hemisféře

- Můžeme o něm hovořit od roku 1942 – založena Meziamerická obranná rada (IADB)
- V rámci ní kontakty, ale nikoliv systematické
- Spojeno s druhou světovou válkou
- Mnoho států nebylo členy vůbec
- Např. Kanada se zapojila až v roce 2002

Bezpečnostní systém na západní hemisféře II

- Smlouva z Ria – 1947 – systém kolektivní bezpečnosti, jak proti externím, tak pro napadení jednoho státu druhým
- V roce 1948 vznik Organizace amerických států – USA se snažily v jejím rámci vytvořit obrannou strukturu
- Silně ovlivněno hrozbou komunismu
- Smlouva s Tlatelolca – LatAm se stala první zónou bez jaderných zbraní

Fotbalová válka

- Konflikt mezi Salvadorem a Hondurasem
- Vyvrcholení dlouhodobých sporů
- Roznětkou zápas kvalifikace o mistrovství světa
- Salvador napadl Honduras, který chtěl vyhostit Salvadorce pracující v zemi
- Pouhých šest dní, dva tisíce obětí. Aktivní role USA a OAS

Druhý Summit Amerik v Santiagu 1998

- Navazuje na pokračující demokratizaci a zlepšující se vztahy
- Priority v oblasti bezpečnosti:
  - 1) Pokračování a prohloubení současných nástrojů bezpečnosti
  - 2) Koncept bezpečnosti umožňující kontrolu zbrojení a odzbrojení
  - 3) Posílení interamerických institucí

Starý vs. Nový koncept bezpečnosti

- Především po druhé světové válce snaha o rozšiřování konceptu jak z hlediska aktérů, tak z hlediska záběru
- Starý koncept – především vojenská bezpečnost
- Nový koncept – „kodaňská škola“ – vojenská, politická, societální, ekonomická, environmentální
- Na hemisférické konferenci o bezpečnosti z roku 2004 patrný přechod ke druhé kategorii

Vnitřní bezpečnost

- Problematická podoba státní moci, a to i u „demokracií“
- Odpor proti státní moci ve formě guerill – pestrá směsice politických směrů, většinou však levicového zaměření a prokubánské
- „Eskadry smrti“ – jednotky bojující proti guerillám, ne oficiálně státní, ale často se zastřenou podporou státu

Historické kořeny EZLN

- Zapatova armáda národního osvobození
- Jméno odvozeno od Emiliana Zapaty – revolucionáře z revoluce 1910 a vůdce Osvobozené armády Jihu
- „Země, svoboda a spravedlnost“
- Po své vraždě se stává modlou pro mnoho Mexičanů

EZLN na scéně

- Veřejný projev 1. ledna 1994 – spolu se vstupem NAFTA v platnost – EZLN jejím velkým kritikem
- Vůdčí postavou Subcomandante Marcos
- Převzata kontrola nad radnicemi v pěti městech
- Boje trvaly jen 12 dní, nepříliš velká intenzita – pak uzavřeno příměří a dialog s vládou
- Snaha přitáhnout pozornost k Chiapasu – nejchudší části Mexika

Dialog s vládou

- Dohody ze San Andrés – 1996 – obsahují ustanovení o posílení práv indiánské populace
- Prezident Zedillo je nicméně příliš nedodržel – zapatisté se vracejí k metodě konfrontace
- Za Foxovy vlády prošel parlamentem COCOPA

Současná situace

- Od ledna 2006 rozjela EZLN svou „Jinou kampaň“
- V jejím rámci cesta po celém Mexiku, proslovy a diskuze s lidmi
- Marcos se přejmenoval na Delegáta Nula
- V květnu rozsáhlé zatýkání v rámci zapatistických demonstrací

Světlá stezka – Sendero Luminoso

- Maoistická guerilla
- V čele Abimael Guzmán – univerzitní profesor – Rudé slunce, Čtvrtý meč marxismu
- Dlouhou dobu funguje v ilegalitě, rozhodne se nezapojit do voleb vypsaných vojenskou vládou
- První výrazný veřejný projev v roce 1980
- Zpočátku násilí především na venkově, následně se přesunulo i do Limy - likvidace elektráren, teror přímo ve městě

Světlá stezka II

- Příliš brutální praktiky, aby byla oblíbená
- Organizace rolníků v tzv. rondas – protisenderistické domobrany – posvěceny Fujimoriho vládou
- Masakr v Lucanamarce – 69 mrtvých
- Celkem Světlá stezka zodpovědná za smrt více než 30.000 lidí, další obětí vládních zásahů
- Po zatčení Guzmána naprostý úpadek, přesto existují dodnes